

„С ГЕОМ НА РЕДУТУ“ ПОД ЗВЕЗДАМА III

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме: Размотрено је и анализирано лирско-поетско стваралаштво савремених бугарских песника Александра Милчева, Ангела Ангелова, Весиславе Савове, Владимира Виденова, Владе Љубенова, Ганке Филиповске, Георги Константинова, Здравке Шејретове, Зинаиде Чаушеве, Ивана Христова-Рудина, Илијане Илијеве, Јордана Пороманског, Катје Маринове, Маје Митове, Марије Панајотове, Милче Кирилова Цветкова, Николе Стагкова, Орлина Миланова, Рајча Русева Рајсна, Руже Велчеве, Станке Боневе, Трендафила Василева и Џонке Христове, са нарочитим нагласком на космичким мотивима у њиховом стваралаштву.

Кључне речи: астрономија у култури, бугарска поезија

Стихове низа бугарских песника инспирисане космичком тематиком и слојевитом симболиком, укључујући ту и одговарајуће поетске прилоге појединих астронома, у основи ангажованих у књижевном клубу „С Геом¹ на редуту“, целовитије смо представили на раније одржаним конференцијама „Развој астрономије код Срба“ V (2008), VI (2010) и VII (2012).

На VIII конференцији (2014) наставили смо и даље, припремајући за њу нове препеве на српски, обухватајући овога пута, понајвећи број бугарских

¹ Гео Милев (1895-1925) је знаменити бугарски песник. Ларпурлартиста, модерниста уз склоност ка експериментисању. У каснијем периоду, Милев је еволуирао ка марксистичким схватањима и погледима на уметност, у оквиру часописа *Пламък* (Пламичак). У поменутом часопису објавио је револуционарну поему *Септември*, због које је касније прогањан. Он је врло значајан представник књижевне левице, која је тада била присутна и на нашим просторима. У мају 1925, због својих прогресивних схватања и делања, убијен је од стране бугарске полиције.

Објавио је више збирки песама, а афирмисао се и као врстан преводилац класичне и модерне поезије, укључујући ту Бајрона, Гетеа, Мајаковског и друге. Дела: *Жестокият пърстен*, *Иконите Спят*, *Антология на жълтата роза*, *Антология на червената роза* и др. *Енциклопедија Лексикографског завода 5*, Загреб 1961, стр. 193.

песника (23), са надом да ће њихови стихови наћи одјека у нашој културној и књижевној јавности и пружити могућност пунијег доживљаја астрономских мотива, и појединих астропесника, афирмисаних у астрономским круговима код нас.

Настојали смо да уз сваког аутора придодемо сажету биографску белешку, са основним знацима о најзанимљивијим од представљених песама, издвојених према личним афинитетима.

Александар Милчев је рођен 1943, у Гјумјурцини, тада унутар бугарских граница, а сада грчком граду. Завршио је Хемијски факултет на Софијском универзитету „Св. Климент Охридски“. До пензионисања радио је у Институту за *физикохемију* Бугарске академије наука – доктор хемијских наука и професор универзитета. Аутор је више од 100 научних радова и две монографије.

У песми *Понекад*, Милчев се пита да ли је погрешно што се животно определио за науку, пошто му се чини да су његове расправе и чланци многим „досадни и мрачни“ и да већина у његовим делима не налази никакву поуку. Он наглашава да је много боље да су му „главни поезија и проза, / а не сува логика“; пошто му је, за исказивање осећања, уметност важнија од научних знања. У завршном делу песме, исказује своју несигурност да је способан за овакву радикалну промену животног опредељења, понадавајући се, да ће с Божјом помоћу, то можда успети да постигне.

Догађа се да поједини научници и истраживачи, одважно преиспитују своја опредељења, тражећи за то и одговарајућу песничко-уметничку форму на један смислен, лирски начин. У овом случају, чини се да је Милчев пронашао адекватну могућност да изрази своје недоумице, и додуше у дескриптивном облику исказе своје поетске пориве и импулсе.

Ангел Ангелов (Ловеч 1947) је професор Симфонијске оркестрације на Факултету музичке уметности у Пловдиву; а одбранио је две докторске дисертације. Има три самосталне збирке песама и четири књиге, међу којима „Тајна књига Нових богомила“ (2004).

Ангелова смо представили у два претходна зборника,² обрађајући одговарајућу пажњу његовој интимистичкој лирици, издвајајући посебно оно што је оплеменењено космичком симболиком.³ У претходном зборнику захватили смо слојевиту симболику његовог певања о мрачилу и изгреву, скрећући пажњу на библијски дух и интонацију, као и на нихилистичку Црну

² Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 10, 2011, стр. 1093,1099-1100, 1120-1121.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 13, 2014, стр. 1255, 1266-1271, 1287-1289.

³ Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама» Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, стр. 1099-1100.

Тачку и Ништа од Ништа, залазећи у психолошке и поетолошко-филозофске аспекте.⁴

У надахнутој, и по садржају и форми оригинално конципираној љубавној песми *Не желим да те волим*, Ангелов насупрот почетном исказу, који његовој вољеној може парадоксално зазвучати као неочекивана најава растанка, истиче жељу за непрестаним и лаганим заљубљивањем у њене чари, у заједничка сутра, да их „вечно тресе / усхићење / заљубљивање лудо“ јер ће онда изјава љубави постати излишна, пошто:

тада
управо тада
наше очи ће саме шапутати
6 једноставних речи
1. *волим*
2. *те*
3. *желим*
4. *од*
5. *тебе*
6. *дете*

Песник се смело поиграва негацијама које ставља у заграде, и нумеричким појединостима, наглашавајући тиме унутрашња колебања и недоумице, чији се смисао разазнаје тек у поенти, када се саопштава судбинска жеља за заједничким дететом. У песми је све у знаку малих слова и бројева, без посебне интерпункције, коју доста вешто замењује прелом стихова, што се често свODE на по једну, али кључну, реч (*желим*), или временску заменицу (*тада*) која се учестало понавља, придајући, поред живе ритмике и битну временску одредницу.

Весислава Савова се већ дуже време успешно бави поетским стваралаштвом. Рођена је и живи у красној метрополи Бугарске, у лирски изазовној Софији. Поред осталог, бави се културно-стваралачким и организационим активностима; објављује у електронским часописима и на одговарајућим сајтовима. Добила је више награда, а међу њима и оне са међународном репутацијом. Аутор је две књиге прича и члан Савеза независних бугарских писаца. Суорганизатор је на врло корисном пројекту под симболичним називом „Раскрсница уметности“, који сезонски окупља креативне посленике у различитим областима културно-уметничког делања.

Савова има посебне афинитете за хаику поезију, која је надалеко позната по сажетости и сугестивности, и сличне облике јапанског порекла као што је то нагаута. У краткој песми од три неримована стиха она снажно и експресивно изражава богат, осећајни и душевни доживљај збивања у природи и птичјем свету, повезујући све то са зрачном топлином и животним усхитима.

⁴ Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1266-1271.

У хришћанској митологији врабац има своје место и најчешће се доводи у приснију везу са лакоћом,⁵ покретљивошћу и животношћу. У поетској визији Савове врабац је промрзла птичица што дише и куца сналажљивим срцем на топлом људском длану, доказујући своју жовијалност и победу живота над стихијом студенила. Додајмо овде да врабац у словенској народној традицији поприма и нешто од љубавно-еротске симболике. Према неким фолклорним изворима, попут својства птица уопште, и врабац, у знамењима и веровањима, поприма *обличје душе*,⁶ слично певању Савове.

За поменуту хаику песму, коју овде са задовољством објављујемо, Савова је добила једно од високих међународних признања за ову врсту танане лирике.

Владимир Виденов (Перник, 1962) је дипломирани инжењер-агроном, а ради као новинар и бави се издавачком делатношћу. Сувласник је и управитељ електронског пољопривредног приручника Nivabg.com. Стихове публикује у периодици. Превођен је на шпански и српски; а он сам преводи поезију и пише песме за децу. Публиковао је три занимљиве књиге.

У сагласју са својим професионалним опредељењем Виденов, у првој строфи песме *Оснивање Рима*, настоји да споји легендарно са руралним и анималним. И ту, на себи својствен начин, прилагођава легенду својим концепцијским виђењима, овог класичног мотива. Вишезначна симболика чопора упућује на мноштво, које се редукује како у нумеричком, тако и у звериње звучном урлику. У подтексту ових стихова причује се порука о зачећу Ромула и Рема и каснијем оснивању Рима у злосрећном и наопаком времену.

У наредној строфи, поета Виденов доследно користи симболику појмова *алфа* и *омега*, да означи хијерархијски однос и смисао првенства истичући да је вођа увек први и да му притом увек следује оно што је најбоље. Поменуте две строфе асоцирају на драматична збивања у нашој савремености, када незасити и пљачком обузети, својом силом доводе у питање свој опстанак до самопоништавања.

У другом делу песме, супротно закону дивљине, уместо да се најбоља вучица у чопору пари са вођом, себи равним алфа вуком, она то чини са старим, у зверињим војевањима осакаћеним, вуком без репа, али са великим искуством, животном отпорношћу и жилавошћу, који је успешно одолео сваковрсним опасностима и насртајима.

*Но вучица сад тражи мужјака,
за његово семе се спрема.
Па кратак спој сред густиша нека,
и носи - Ромула и Рема.*

⁵ Александар Гура, *Симболика животиња у словенској народној традицији*, Београд, 2005, стр. 440.

⁶ Исто, стр. 447.

У завршном делу овог певања, додаје се нови онтолошки садржај и смисао, када се жудна женка вучица похотно спрема за мужјака уопште и у страсном споју зачиње осниваче Рима, Ромула и Рема. Другим речима, остварење највиших циљева, понекад се догађа наизглед случајно, а при том резултати могу да досегну највише домете, овде оличене у настанку богатства и лепоте величанственог Рима, који симболизује боготворни смисао живота и људског постојања.

Виденов у песми *Три пријатеља*, у извесном смислу полази од вишеструке симболике броја који је апострофиран у наслову; а у контексту певања та аристотеловска тријада, има свој сликовити смисао од наизглед поједностављеног међусобног дељења хлеба, соли и цигара, што упућује на присност *три другара, добра, стара*. Први је постао плен „грабљивом авиону“, који га је однео у далек и недостижни свет, па са њим, у том недомашном бескрају, тешко успоставља везу због интерконтиненталне временске разлике, с тим што је акценат лирски и космички осмишљен јер је у Њујорку вече, када њему звони будилник.

У завршним стиховима, који попримају и социјални смисао, скупочени и мало коме доступан ролекс, подиже се на ниво општијег симбола, којим се броје сати, док за занесеног поету, његов други, богати пријатељ налази мало времена.

По нашем мишљењу, поента је у последњем, степенасто преломљеном, двостиху:

*И једино са мртвим, оним који је горе,
сваки дан,
сваки дан,
сваки дан сад говорим.*

Са упокојеним, трећим, пријатељем, једино је остао близак, бар у оностраним сферама, и са њим је у свакодневной комуникацији, па се догласава, као са собом у оносветским, трансцендентним релацијама.

Владо Љубенов (21.08.1961) је родом из инспиративне Софије, где је завршио права на познатом универзитету „Св. Климент Охридски“. Он је комплетна стваралачка личност вишеструко обдарена, што потврђују шест збирки песама и позоришни комад у стиховима „Човек и мрак“. Љубенов је, између осталог, и визуелно-сценски даровит, што се види из документарног филма „Јордан Крчмаров – један заборављени песник“ (2003). Члан је Савеза бугарских писаца. И у родној Софији се бави адвокатуром.

Давно је речено да је сликарство ћутљива поезија, а поезија речито сликарство, што на свој начин потврђује и Љубенов, импресионистички осмишљеном песмом под мало необичним насловом *Леген*.⁷ Док се вољена

⁷Занимљиво је да турцизам *леген* Брана Митровић уноси у свој речник завичајног говора, везаног за југ Србије, истичући да је то „лавор за умивање“. – Б. Митровић, *Речник лесковачког говора*, Лесковац, 1984, стр. 166. Митровић при том упућује на

драга у легену купа нага, песнички субјект је види у руралној, сеоској ноћи *прерођену*, «као француски сликар Дега».

Следећи своју ликовно-уметничку визију, песник укључује занимљиве колористичке појединости, које спонтано доводи у непосреднију везу са импресионистичким воденим преламањима, па тако његова драга, у маленом виру, брише румене груди, што бојено упућују на акценте црвенила, без кога слика не може звучно да одјекне; ту је и зелени груби пешкир, који донекле асоцира на дегаовске пејзажне визије, у којима депатетизирајуће делује груби убрис.

У средишњој строфи песник, доследан свом сликарском виђењу света дословце пише: *И светло је зелено и засићено...* На зелени пешкир надовезује се зелено светло, које може да симболизује *сазревање наде*. «Где зелено избија, ту је просто природа, ту је, разуме се, напредовање...» Према речницима симбола *зеленило земље и трава одишу свежинном, јер је ваздух још хладан, али Сунце већ сија и биље тако пожудно упија зеленило, као јагње млеко*.⁸

У Љубеновом доживљају, зелено је з а с и ћ е н о, што може да упућује на моменат, када Сунце сија, па је све као пољана светло и зрочно, док се драгана опушта на пространом чаршаву маховинастог зеленила. Бојену палету у овој строфи допуњава Њено *мало стопало* и манеовски мокри трагови «на поду сивом». Сива боја је овде помало неутрална и управљена је ка смерности, с једне стране, и, према хришћанској традицији, бесмртности душе.⁹

У завршним деловима песме аутор указује на матисовски топли *анфас*, који је *нежан и чист*, као што се то и догађа на сликама Анри Матиса, присутним, поред осталог, и у Ермитажу. У циљу лирског контрастирања истиче се мрачни фон који светлуца, и то тако да у песничком субјекту зачас настаје «Матис, / ако оловку држим у руци».¹⁰

Стихови Љубенова пуни су ритма и мелодиозности; он се труди да оствари што правилније риме, које одзвањају истанчаном музикалношћу, што даје посебну драж његовом певању.

Речник српскохрватског књижевног језика (Матица српска – Матица хрватска, књ. трећа, К-О, Нови Сад – Загреб, 1969, стр. 176), у коме се истиче да је то: *метални или емајлирани суд за умивање, лавор*. – и ту се наводи пример: „Дај леген, успи мало изворске воде ... да оквасим руке“, пише на једном месту Исидора Секулић.

⁸ Ханс Бидерман, *Речник симбола*, Плато, Београд, 2004, стр. 448.

⁹ Џ. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, Нолит, 2004, стр. 17.

¹⁰ Вредно је помена да Н. Цветковић, чију песму *Анри Матис* објављујемо у овом *Зборнику*, при крају прилога „*Космички цвет*“ поезије, публикује у књизи *Росија* циклус песама под насловом *У Ермитажу*, међу којима се налази и певање о Дегаовим *играчицама*, као и поменути стихови о Матису, и то у сликованом двостиху, а ту је и песма *Клод Моне „Поље с маковима*“. – Н. Цветковић, *Росија*, Београд - Јагодина, 2009, стр. 97-101.

Ганка Филиповска потиче из велике приморске луке Варне. Дипломирала је на ВТУ „Св. Ђирило и Методије“, специјалност Бугарска филологија, што се донекле може видети и у њеним стиховима. Од 2008. живи и ради у Софији. Обављала је различите послове од стругаро-фрезисте, професора литературе, преко коректора и редактора, до власника модне куће и трговца. Обављајући разне дужности у животној пракси, стекла је богато искуство, које донекле зрачи и из њеног књижевног рада. Публиковала је књигу прича, а објављује и у часописима и периодци; укључена је у бројне зборнике и алманахе.

Понесена лепотом Грчке и њеног мора, у песми *Очи моје, љубави моја* поетеса се обраћа драгану са жељом да је одведе на неко од красних егејских острва. У љубавној журби и хтењу, она би да се то не одлаже, већ да буде одмах и сада:

*Ту млада јесен приступа, скути јој шуште.
Косе су јој боје зрелих кестена, очи — цимет.*

Лирски метафорично помиње младу јесен, са звучним појединостима (*скути јој шуште*). А после акустички шуштавих детаља, уноси о абране колористичке елементе, који су у сагласју са *младом јесени*, и особеним бојама зрелих кестенова, док очи миришу на цимет. Помињући кестенове Филиповска је имала у виду да је то дрво јесени, а по предању може да упућује и на симболику предвиђања.¹¹

У хитању, та млада јесен, према развијеној песничкој слици, *убола је прстић* на трновиту ружу, а траве покорно полежу, «окићене белим пужевама». Пужеви обично указују на периодична препорађања, а садрже нешто и од сексуалног симболизма; истовремено они могу да означавају и *кретање у непрекидном трајању* и постојаност бића кроз несталности промена.¹²

После мирисавог цимета. Филиповска експлиците пева о грудима које «на грожђе миришу»; осмех раскошно златаст лебди, «али све се за / њом растужи...». Наредни стихови о тузи, на изванредан начин контрастирају васколикој лепоти, мирисавости, јер код песничког субјекта сазрева свест о доласку касне јесени и зиме.

На почетку друге строфе рефренски се понавља стих «Одведи ме на неко од грчких острва» са захтевом да се доживи *загорело мраморно камење* и дубоки мир маслинових гора. И заједно, поћи ћемо *за летом*, за топлим јужним ветровима, док су још увек свежи његови трагови «Стићи ћемо до тајног места и тамо ће бити / светло до бола.» Бљесак светлости овде може да означава манифестацију божанствености, неку врсту стварања васељене, што је све у знаку подизања до универзалних начела¹³

¹¹ Жак Шевалије – А. Гербрант, *Ријечник симбола – митови, сни, обичаји, гесте, облици, ликови, боје, бројеви*, Загреб, 1987, стр. 254.

¹² Исто, стр. 546.

¹³ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 162.

Насупрот заслепљујућем бљеску море ће, при сунчевом заласку
»шапутати лепе лажи.

*преокренуто у кротко склониште – колевку
за заспало сунце.»*

У поенти поетеса метафоризује дрвеће, које је *бузуки и ветар свира...* и она би најзад да открије оно што је од самог почетка обузима, у вези са одлажењем на неко од грчких острва и да разазна шта их све дели

*Толико времена
Агапи му!*¹⁴

Упадљиво је да у завршници прве строфе Филиповска користи грчки узвик *о матја му!* Што значи о моје очи, па у сличном тому завршава другу строфу узвичником *агапи му* Овај вид поетског паралелизма указује на завидан ниво књижевне културе Филиповске, која је проучавала бугарску филологију, била професор, коректор и редактор.

Целина ваљано уобличене песме *Очи моје љубави моја*, прожета је бираном метафориком и сликовитошћу, добро пронађеним и акцентованим симболима, и градацијом од младе и зреле јесени до зимске студени. Поред већ истакнутих колористичких појединости, у стиховима је пуно колористичког и ароматичног, уз спретно коришћење контрастних и парадоксалних елемената. Стиче се утисак, да поред јужњачког темперамента, Филиповска у себи носи понешто од источњачке поетике и филозофије парадоксалности.

Георги Константинов је један од најпознатијих савремених бугарских песника присутних у друштвеној и књижевној јавности . Рођен је 1943. у северним равничарским просторима, у Плевену. Аутор је више од 30 књига стихова и добитник је више награда, међу којима су и неке од међународног значаја. Почасни је грађанин завичајног града Плевена и директор угледног и знаменитог часописа “Пламак”.

Овај веома плодан и широко познат песник, поред осталог налази инспирацију и у астрономским темама, о чему недвосмислено сведочи и песма *Астероид*. Он надахнуто пева о овој такозваној *малој планети* неправилног облика. Стихове започиње у наративном тону казивања да сваких сто милиона година један «злослутни астероид претвара у пепео / све, што је / протегнуло главу, / или расперило крила / ка небу...». Астероид којим се Константинов бави је персонификован, његов долазак наговештава и предсказује несрећу, па у том смислу он све уништава и сагорева, а нарочито оно што се вазноси.

¹⁴ На грчком Η αγάπη μου = љубави моја

Према његовом певању, то се догађа увек изнова, а са тим и долазећа несрећа која се приближава:

*Зато што све страшнији постаје
један други астероид.*

И од тог другог се очекује велика несрећа, али песник закључује да је тај нови астероид уништитељ који прети нашој планети - сам човек, кога он описује као:

*Астероид на две ноге.
Компјутерски-писмен.
Глобално-безочан.*

У тој електронској писмености и софистицираности он је егоистичан, и као човек има велике космичке амбиције и хтења.

И како време пролази, тај злослутни човек астероид шири и распршује „облаке отрова“ и при том уништава васцелу природу: ваздух, планине и воду. У том уништитељском настојању, он чак не жали ни себе.

Константинов се, у завршном делу песме пита зашто овај «човек-астероид» тражи на небу кривца за предстојећу драму и предлаже му да телескоп обрне ка себи и своје суштаству.

У овим стиховима наш песник се врло умешно користи стилским фигурама, метафоризује пуно тога и ваљано персонификује астероид и «поастероиђује» човека, повлачећи паралелу између њихових уништитељских особина. Константинов се овде служи слободним стихом, како би доследно уобличио своју поетску визију, а при том води рачуна о ритмичким појединостима.

Обиман опус овог знаменитог бугарског песника захвата читав низ најразличитијих тема, међу којима су и оне астрономског садржаја, које обогаћује дајући им једну нову, актуелну хуманистичку димензију.

Здравка Шејретова је родом из места Бјала Черква, у историјски значајној области Велико Трново. Завршила је ВТУ „Св. Ђирило и Методије“, специјалност Библиотекарство и научна информација. Ради у Регионалној библиотеци „Христо Смирненски“ - Плевен. Члан је Управног савета Савеза независних бугарских писаца и председник његове Плевенске филијале. Члан је Друштва писаца у Плевену. Објавила је две књиге, а стихови су јој превођени на руски и румунски језик. Повремено публикује у бугарској периодици.

Песму Шејретове *Повратак*, лирски дубоко проживљену и богату фолклорном традицијом и истанчаном космичком симболиком, приказали смо у претходном *Зборнику*.¹⁵ Овде су две њене песме без наслова којима исказује дубоке емоције према вољеном човеку. Прву посвећује својим набојитим осећањима када јој драги са осмехом каже «волим те», што жели

¹⁵Исто, стр. 1255, 1273-1274, 1293.

да сачува у «најдоњој фиоци успомена». У средишњем делу песме она указује на *свеску сезона* свога живота; па када у њој остане последњи лист хербаријума у коме је сасушени цвет њене младости, ова ће јој драга успомена опет учинити радост.

Док у претходним, помало дескриптивним, деловима песме користи сликовите изразе везане за нафталин, успомене, снове, догле у поенти, на изразито лирски начин скреће пажњу на чаровиту појаву разигравања и падања звезда што изазива драгоценно *волим те* оживљено у старчки потамнелим очима и сјајни месец на лицу, који ће се зато јавити и заблистати у пуном сјају:

*Опет ћу да постанем она млада,
лепа девојка –
са твојим «волим те».*

Синтагма *волим те*, којом започиње певање у првом стиху, налази своје место и на крају, па се тако заокружује целина која је сва у знаку велике љубави, што претрајава *сезоне* људског постојања. Она лирски истанчано описује своја узносита љубавна осећања и неодољиву чежњу да опет постане «она млада, лепа девојка» и да се врати у безбрижне дане постојања. Богато осмишљена песничка проживљавања бурних емоција поетеса саопштава на фигуративно уметнички начин, уносећи поетолошке, рефлексивне, на моменте «литерарне», с времена на време и филозофске црте које читалачку публику наводе на додатна промишљања и поновна ишчитавања, ради уживања у развијеним лирским представама.

Зинаида Чаушева је рођена, живи и ради у прелепој Софији. Својевремено је дипломирала на Вишем економском институту „Карл Маркс“. Радила је у области спољашње трговине и међународног туризма. Сада је економиста у приватној фирми. Штампала је једну збирку песама.

Вредно је помена да смо њене стихове представили у више наврата,¹⁶ а овом приликом издвајамо песму «Рођена у Родопима» у којој дочарава уживање у чистој и непатвореној природи која је обузима.

Као љубитељ природе, поетеса пева о лежању на малинама, седењу на хајдучкој трави, под смреком, имајући при том у виду и извесна симболичка значења ових биљака. Хајдучка трава, која се доводи у везу са месечином, а именује се и као мекушица или столитник, има истакнуто место у народној медицини, поготову онда када је убрана у међудневици (период од 28.

¹⁶ М. С. Димитријевић, «Антологијски стихови Зинаиде Чаушеве, поетесе Сунца и љубави», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба V”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 8, 2009, стр. 790-791.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, стр. 1093, 1101, 1122.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255, 1257, 1280.

августа до 21. септембра). Служи као мелем за ране па је тако и повезана са хајдуцима, који су је по једном предању чак и „пронашли“.¹⁷ У спомен ове лековитзе биљке она ритмички додаје: „цвеће, цвеће / сад мирише.“ Цвеће, на коме поетеса инсистира, је према традиционалној симболици *женски пасивни принцип*.¹⁸

Смрека (вења, клека) код неких народа, на пример Лужичких Срба па и код Бугара има нарочиту апотропејску моћ, у смислу средства за заштиту од несреће и урока.¹⁹ При крају овог певања Чаушева помиње седење под смреком, додајући отплакивање, сузе, сузе, и намерно понавља ту реч да би апострофирала моменат невоље и несреће:

*Ма да сам у проблемима -
ова се песма
роди...*

Упркос свим невољама и потешкоћама, али и радостима живота, песнички субјект који је истовремено био и крило лептиру и плави цвет, и откинути лист што нежно звони, и златни зрак зујав као пчела, саздао је песму, што је настала у порођајним мукама, независно од свих *проблема*.

Чаушева је на оригиналан начин у тростиховима, смело ритмички понављала поједине речи, као што су цвете, цвете, / звони, звони, / цвеће, цвеће, / машта, машта, - како би постигла живљи песнички ритам, и уз то апострофирала поједине кључне лексеме значајне и од важности за њену лирску космогонију.

Занимљиво је да је Чаушева део својих студија завршила у Београду као и да њен сликарски таленат доприноси ликовно визуелном украшавању лирског певања. Раздрагано пева о природи, љубави, космичким мотивима, што све долази из њеног песничког срца, које је својеврсно богатство што се не продаје и не купује, него се лирски дарује, да парафразирамо Флобера.

Иван Христов – Рудин (1937) је машински инжењер; живи, ради и ствара у Софији, као и неколицина раније поменутих песника. Прву збирку песама, под симболичним насловом „Неспокојне стазе“ штампао је почетком новог миленијума (2002). Ова књига, допуњена, прерађена и обогаћена, имала је још два издања, што није тако чест случај. Године 2010, излази му наредна збирка „Закасна љубав“. Члан је Савеза независних бугарских писаца.

Песму „Међу звездама“ Христов започиње једном општепознатом песничко стваралачком муком, коју, већина писаца, осећа пред белином хартије. А у наредној строфи обраћа се *добром и великом свету* са којим ће се

¹⁷ Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, Београд, СКЗ, 1994, стр. 206.

¹⁸ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, Нолит, Београд, 2004, стр. 29.

¹⁹ Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, стр. 53-54.

слити заједно „с васионом огромном“, где у космичком пространству „стид нити срам нам не прете“.

*Лутаћу међу звездама тамо,
за белим ћу облаком летети,
за мене ако ко пита само,
за спомен му мој стих подари.*

Рудин, овом песмом, жели да васцелом свету све опрости још за живота, и да се, летећи астралним просторима, за белим облаком, здружи са универзумом и тако лута међу далеким и недочуваним звездама, а читалачкој публици поручује да му, ако неко пита за њега, дарују песников стих.

Илиана Илиева, чији се родни град Враца, налази на северозападу Бугарске стекла је диплому руске филологије и историје на Софијском универзитету «Св. Климент Охридски»; поседује широко књижевно образовање и културу, што се јасно може видети из њеног певања.. Аутор је занимљиве и унеколико изазовне књиге «Жабљи скок - Тристишја, хаику, танка» (2004), из чијег наслова се може разазнати, поред осталог и форма стиха, као и збирки песама «Ти који си хаковао планету» (2008) и «Пенда и Пижо» (2009), која је инспирисана националном традицијом. Публиковала је многобројне радове у периодици и различитим алманасима, а добитник је и вредних међународних награда за лирику и хаику поезију. Превођена је на неколико светских језика: руски, енглески, српски, француски и турски.

Њено песничко стваралаштво представили смо нашим читаоцима у више наврата, обраћајући пажњу углавном хаику песмама са космичком тематиком,²⁰ укључујући понешто и од сцијентистички означене лирике (*Ајништајнов и-мејл*) а за ову прилику смо додатно превели још неколико њених песама. које су привукле нашу пажњу. Поред васионске песме «Мирења са зором», и «Месечевог суседа», уз «Романтичан саксофон за летње пролазнике» и мору упућених стихова «Иза леђа самоће» посебну пажњу ћемо обратити «Повратку Нибируа».

Почетак поменутих песме сав је у знаку космичко лирске интиме и сцијентистичког виђења, што нарочито зрачи из почетних стихова:

*Ја нисам била у твојем Сунчевом систему.
Тебе није било у мом Млечном путу.*

²⁰ М. С. Димитријевић, «Хаику васељена Илијане Илијеве», Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба V», Публикације Астрономског друштва «Руђер Бошковић», бр. 8, 2009, стр. 780-782.

М. С. Димитријевић, «Савремена бугарска поезија», Успења, бр. 9, 2009, стр. 26-27.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба VI», стр. 1093, 1095-1096, 1110-1112.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба VII», стр. 1255-1256, 1276-1278.

У првом уводном стиху се са сетом истиче да песнички субјекат није био у обухватном планетарном систему вољеног драгана, са којим, на изванредан начин, поистовећује мистичну и тајанствену планету Нибиру, нити је пак вољени био у његовом поетско-симболичном Млечном путу, који може да оличава и интимистичку галаксију.

Према поетесиним речима, астрономи, песнички осмишљено, продубљено гледајући у далеку и недочватну прошлост «ка крајњем почетку Вационе», нису подозревали постојање митског Нибируа, па и његову могућу блискост са Земљом.

Према даљем певању, само је древно асирско-вавилонско клинасто писмо чувало «запис судбине» о неизбежном сусрету две заљубљене планете.

У средишњем делу песме, скоро се узвикује:

*Сви долазимо са неба
и вибрације материје
свирају на лири смртнога*

Небо овде оличава бесконачност, висину, али у лирском духу и царство блажености, као и астрономски поредак у васиони,²¹ док вибрације материје представљају извесну телесно-физичку супстанцу која је истовремено емотивно чулна и природотворна. Као таква, светелесна, она свира «на лири смртнога».

У Завршном делу песме, лирско интимистички персонифицирана Земља, очекујући сусрет са легендарним Нибируом, истиче се:

*Није касно да те волим,
није тужно да ме волиш.
Сада је наше време –*

Песнички субјект врло једноставно али упечатљиво и продубљено закључује да у предстојећи сусрет *верује само легенда*, док га астрономски телескопи пропуштају и не региструју. Међутим, нада у овај крајње необичан и присан сусрет још увек није рођена нити саздана „од космичког праха духа“. У васељенско поетском поимању овде је садржан васцели Универзум, а прах опет симболизује телесно што из праха потиче и праху се враћа, а дух опет, у младохегеловском смислу, оваплоћује „оживотворујуће начело у души“.²²

Са становишта филозофије праксе, човекова природа сагледана као историја - једнака је духу, па у том смислу „човекова природа јесте дух, ако се историји управо да значење *настајања*“.²³

²¹ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 111

²² *Речник филозофских појмова*, БИГЗ PUBLISHING, Београд, 2004, стр. 143.

²³ Антонио Грамши, *Изабрана дела*, Култура, Београд, 1959, стр. 49.

Додајмо овде да у «Повратку Нибируа» Илијева налази надахнуће у квазинаучним предвиђањима да ће 2012. близу Земље проћи тајанствена десета планета Нибиру и изазвати светску катаклизму. Наиме, мистик Захарија Сичин сматра да је у древним вавилонским и сумерским текстовима пронашао запис да велика планета Нибиру сваких 3600 година прође поред Земље што омогућавама њеним становницима, Ануакима из сумерске митологије да интерагују са људима. Илијана је гласине о предстојећем блиском сусрету Нибируа и Земље, о чему је својевремено брујала жута штампа, мајсторски преточила у интимистичко љубавни сусрет.

Певање Илијеве овенчано је бројним наградама и признањима. Нагласимо још једном, да њена лирика обилује космичком симболиком, и астрономским мотивима и садржајима прожетим митским појединостима. Она веома вешто лирски исказује присна љубавна осећања према вољеном бићу, успешно их метафоризујући на њој својствен начин. Као мајстор кратког стиха, посебно се огледа и у хаику поезији, која чини важан део њеног стваралаштва.

Јордан Поромански (31. 12. 1938 – 11. 08.2014) је рођен у богатој и раскошној природи Ћустендилске области, у Багренима. После филолошке гимназије у Ловечу, студирао је на Софијском универзитету. Специјализирао се у Солуну и Атини; радио је у БГА (Българска гражданска авиација) „Балкан“ и Министарству спољних послова. Захваљујући усавршавању и специјализацијама предавао грчки језик на Новом бугарском универзитету. Публиковао је више књига стихова (осам) и три прозна дела.

Поромански је песник са израженом језичком и књижевном културом; одважно и стилски уједначено, пева и о темама које могу да буду и табуизирани (*Исповест једног откаченог Бугарина*), а захвата и извесне филозофске теме (*Абсурдистан*). Као грчки ђак, у представама носи хомеровску *ружопрсту зору*,²⁴ па и у својим стиховима у «Зори над Сиросом», изражава епикурејску радост живљења, што прати буђење у васцелој природи; тако су између Миконоса и Тиноса, таласи вазда будни, када исплива Сунце изнад поменутих острва.

У светлосном озарењу бодлеровски дрхтаве зоре, оглашавају се галебови који, «кажу ми: Стани!» Према широј традиционалној симболици, галеб је у себи поседовао и носио *светлост дана*, а понегде се доводи у везу и са светлосном барком,²⁵ зато Поромански зналачки повезује галебове са зором коју лирско симболички опева.

Суочен са неизрецивом дивотом зоре, која отвара врата дану и све буди, аутор позива да се баци списатељско перо и предано посматра то увек младо и свеже јутрорађање, које је истовремено и *симбол свих отворених могућности* и дарезљивих обећања,²⁶ и при том хедонистички позива:

²⁴ „Дрхтава зора у ружичастој и зеленој хаљини“, пева Бодлер у познатој песми *Јутарњи сутон*.

²⁵ Жак Шевалије – А. Гербрант, *Ријечник симбола – митови, сни, обичаји, гесте, облици, ликови, боје, бројеви*, стр. 159.

²⁶ Исто, стр. 808.

*овакву лепоту кротко следи,
уживај и само тихо уздиши.*

Он кантовски (Е. Кант) повезује уживање са умним, поетским и продуктивним, па у том погледу упућује: да човек самом себи чини оно што је ваљано и добро, како би у доживљају свеколике лепоте природе нашао и одговарајућа уживања.

Као човек модерног доба, суочен са врло честом хипертензијом, саветује да се узме таблета за притисак, и одбаци свака могућа сујета у сусрету са том неописивом красотом.

У завршној, можда понајлепшој строфи у целој песми, Поромански истиче да је зора радости живота увек међу људима:

*у мислима и очима.
Замор ту никога не слама,
Ко свако да воли свакога*

Пошто је зора и симбол поново нађене светлости, она обећава ведрину, неумор и љубав што испуњава све и свакога, са надом озарења.

У помало дескриптивним стиховима (*Абсурдистан*) и опеваној зори песник преплиће оно што је древно, архаично, са модерним и ововремским, и то на прикладан ритмички начин, у римованим стиховима, пријатне музикалности, која плени пажњу читалаца. И када се служи звучним религијским именима (Христос, Мухамед, Буда) и топонимима као што су Пирин, Балкан, Миконос, Тинос, Сирос, Јордан пева једноставно, свима приступачно, музикално и мелодично, дочаравајући тренутке неухватљиве лепоте. Поред смелости да захвати сложене теме у форми исповести, Поромански не тежи модернистичким и постмодернистичким атрактивностима, већ остаје у домену складног певања, на помало традиционалан начин, иновираним ваљано уграђеном симболиком, која зрачи из његових стихова.

Катја Маринова из живописног Пазарџика, у средишњој Бугарској, завршила је Универзитет за Архитектуру, грађевину и урбанизам у Софији, ужа специјалност привредна и грађанска грађевина. Штампала је четири поетске књиге. Њена остварења су публикована у више бугарских књижевних новина и часописа и у руској централној штампи и публицистици. Члан је Савеза бугарских писаца.

Рефлексивни стихови су јој претстављени у два претходна Зборника,²⁷ у којима су присутне животворне појединости; а овде се објављују још две песме «Очи на заласку сунца», која је пејзажистички осмишљена и «Катаринине очи», лирско мемоарски озрачена.

²⁷ М. С. Димитријевић, «Вечно препорађање неба и земље у стиховима Катје Маринове», Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба V», Публикације Астрономског друштва «Руђер Бошковић», бр. 8, 2009, стр. 779-780.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба VI», стр. 1093, 1098, 1116-1117.

Ова друга почиње наративним сећањем на упадљиве, драге и миле бабине очи, што су «проклињале дедин дуван»; који је са великим уживањем «пушио између два попијена бокалчића вина». Овде је песничка слика дочарана са пиктуралном атмосфером која употпуњава мало необичну животну ситуацију, за разлику од претходно уобичајене представе проклињања непријатног дуванског дима.

Баба је са огорчењем псовала Бога

*та моја
неразумна баба
са марамом,
кецељом
и сукњом,*

- поетеса осуђује ово неприкладно понашање и псовање, а при том је уметнички слика људски топло, са забрањеном марамом, неизбежном кецељом и сукњом, како обично изгледају старице. Ти лепо одабрани детаљи у складу су са пушачком атмосфером и бокалчићима вина.

Из средишњег, дескриптивног дела, сазнајемо да је баба волела деду и то «незнано зашто» што се два пута апострофира, како би се постигао одговарајући ритам и потпуније осмислило прозно поетско приповедање.

Баба је била тврда као камен због породичног и животног трагизма. Камен овде симболизује стабилност, одолевање и снагу истрајавања;²⁸ у словенској митологији камен оличава отпорност, а поприма и магијско дејство у бугарској, украјинској и пољској.²⁹ Поетеса је, чини се, ово осећала обликујући наведене стихове, а при том и бабину породичну трагедију са децом:

*(од троје деце
само је тата остао),
незнано зашто
није хтела да се исповеда.*

Маринова даље истиче како се баба расплакала:

*Одмарајући се
са преслицама на разбоју,
схватила је
да има још једна Катарина,
која је светла
нада за благо -
њено име...*

²⁸ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 61.

²⁹ *Словенска митологија – Енциклопедијски речник*, Zepher book world, Београд, 2001, стр. 258.

У предаху, после напорног рада за разбојем, разабрала је да се упркос драми умирања деце живот наставља и продужава у имену и бићу Катарине – Катје, која је извориште наде, упркос свим невољама и нечистим силама. Код Словена преслица је својеврстан симбол девојке, али и предења у виду женских послова; при том је истовремено и апотропејон³⁰ повезан са несрећним умирањем деце.

Катарина – Катја се родила, када се, после краја и докончања, односно дедине смрти и нестанка:

*извио дим
као танка измаглица
над пошлим за онострано
са лулицом
плавооким и добрим дедом...*

У поенти, ово поприлично дескриптивно приповедање поприма пуну драматику, коју на изванредан начин подцртавају и још више истичу оплемењени стихови о тананој измаглици и преношењу у «онострано» деде са незаобилазном лулицом; када је пак баба заборавила на своје очи, али оне:

нису заборавиле њу, расплакале су се...

Последње речи о расплаканим очима кореспондирају са оним делом исказа када баба није хтела да се исповеда, али се при том *расплакала*, откривајући завршни чин своје ођутане личне трагедије.

Маринову смо у ранијим прилозима видели и као поетесу донекле химничног стила, која у стихове уноси своја рефлексивна промишљања, а у овој песми имамо њене исповедно-мемоарске строфе, проткане сећањима на атмосферу раног детињства, амбијент, предметни свет (бокалчићи са вином, женска марама, кецеља и сл.), као и на драге особе, бабу и деду, што су јој испуњавале тај период живота.

Маја Митова је професор бугарског језика и литературе. Живи и ради у Кресни, област Благоевград. Добила је више награда на књижевним конкурсима. Текстови су јој преведени на српски, македонски и немачки језик. Њени стихови у нашем преводу, добили су *Албатроса* за поезију на међународном књижевном конкурсима „Бијела 2013“, Црна Гора.

Мајина поезија у препеву на српски, публикована је у више наврата како у зборницима претходних конференција тако и шире.³¹ Објављујемо три нове

³⁰ Исто, стр. 443.

³¹ М. С. Димитријевић, „Митско поетска космогонија Маје Митове“, Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V“, Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, бр. 8, 2009, стр. 773-778.

М. С. Димитријевић, „Митско поетска космогонија Маје Митове“, Луча, XVIII, бр. 2-3, 2009, стр. 45-48.

песме преведене на српски, а издвајамо «Вишњу која није знала да је вила» са разиграним поетским визијама и осмишљеним метафорама.

Као што је познато, вишња и виле имају доста значајну улогу у љубавним врачањима и гатањима, а нарочито у народним лирским песмама.³² Стиче се утисак да је Митова имала нешто од тога у виду, када се одважила да поетски разложи вишезначну симболику вишње, која у њеном певању само овлашно захвата интимистичке аспекте, усмерене ка ђурђевданским обичајима.

Певање започиње питањем необичног вишњиног дрвета у вези са својим изгледом и лепотом.

*с удахом плахим преко трпезе пређох
вилинке,*

и то са осећањем стида и срама,

неискушана и дивља - цветам а плод не дадох.

Маја доводи у везу вишњино дрво са вилинском трпезом, са свешћу да виле такође имају важно место у веровањима и фолклору Бугара и других Јужних Словена,³³ што поетеса умешно користи у својим стиховима. Антропоморфизована и помало митологизирана вишња каже за себе да је *неискушана и дивља*, те да при том цвета, али на жалост не даје плод. Томе се подсмевају птице, које оличавају трансценденцију, душу и духове ваздуха.³⁴ Бацају мрве, а *ђурђевданске љуљашке на гране нико да веже*. Према словенској митологији, на Ђурђевдан девојке се купају на вишњи, или је пак јашу, како би момци «свисли» за њима.³⁵ Чајкановић скреће пажњу да се у Сарајеву, поводом Ђурђевдана, користе гранчице вишње у љубавним враџбинама,³⁶ а у стиховима Митове, по гранама се простиру *родини дарови – магле...*, док је грешни снови муче. Магла је овде симбол неизвесности, жаловости, испразности, а може да означава стање између стварности и нестварности.³⁷ Ова друга строфа се завршава поетски снажним парадоксом: *Зебем а нешто ме жеже*.

Из средишњег дела песме видимо како антропоморфна вишња баца удице у реку, што је висока гора рађа

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, стр. 1093, 1102-1103, 1122-1123.

Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255, 1257-1258, 1281-1282.

³² Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, стр. 58.

³³ *Словенска митологија – Енциклопедијски речник*, стр. 80.

³⁴ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 139.

³⁵ Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, стр. 58.

³⁶ Исто, стр. 58.

³⁷ Ханс Бидерман, *Речник симбола*, стр. 218-219.

За усрдну молитву палим фењерчиће беле.

Молитву овде прате лепо осликани *фењерчићи бели*, што су у извесном сагласју са пламичцима воштаница; а у горске потоке их пушта *ветровима дар*. За себе дивљу и неплодну, каже да је *туђа*, у јаловости бескућна, али јаким и непокорним корена, и са истакнутим и видним белегом распознавања. Белег овде има и фигуративно значење предзнака, знамења, знака и сигнала, а у исто време може да буде и обележје, одлика и карактеристика.³⁸

И док је човеколика вишња лежала у лепој и замамној постељи од цвећа,

прелете сив јелен и погоди ме бела птица.

У традиционалној симболици јелен оличава самоћу, што донекле важи и за персонификовану вишњу, а уз то и чистоту. Поред тога, често је приказан с дрветом живота, а у Мајиним стиховима повезује се са чудесном и сасвим изузетном вишњом. Ту је и *бела птица*, која је у знаку духова ваздуха, а може да има и соларни смисао. Напоменимо да су, птице доста често заступљене у симболици дрвета,³⁹ са призвуком посебне моћи.

Завршна строфа је сва у знаку вечерњег ветра полибника и усложеног вишнапа, што настаје укрштањем вишње и трешње, и инстинкта рађања и препорађања, што би *из куће и кошуље да побегне*.

*Запеваше и петли, сићох у село, у зору,
с јајима црвено-сочним сред смарагдне околине.*

Из последњих стихова разазнајемо: да је ветар *полибник*, побратим вила, бацио у наручје сасвим необичног *вишнапа*, који је неродну вишњу оплодио и помогао јој да спозна своје чудесне вилинске особине, те да роди раскошне црвено-сочне плодове попут јаја и искорењујући се из укопаности крене према селу у блиставој јутарњој озрачености, што обасјава смарагдно зелено биље које може да симболизује: младост, наду, верност, па чак и бесмртност⁴⁰ растиња које се увек изнова пролећно рађа.

Поезију Маје Митове одликује висок интелектуални ниво, учестала употреба пажљиво одабраних стилских фигура (персонификација, контраст, метафора и сл.) као и истанчана књижевна култура. У своја лирска промишљања уноси прикладну и занимљиву космичку симболику. Пева о планетама које «у кориту неба тону у сан» (*Пејзаж*) и каже «Ромињају звезде у разнеженом шару, / искричавом ме чине». У њеним лирским представама озраченим подтекстом и интертекстуалним значењима, преплићу се фолклорни, митолошки, врацбински аспекти, онострана алегоријска виђења, са дубоко проживљеним емотивним стањима, сећањима на детињство, и необичним гледањем на природотворне облике .

³⁸ *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, књ. I, Београд, 1959, САНУ, Институт за српскохрватски језик, стр. 435.

³⁹ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 139.

⁴⁰ Исто, стр. 35.

Марија Панајотова из Јамбола; живи и ради у Софији. Има три објављене збирке песама. Стихови су јој укључени у неколико антологија. Добила је више награда на литерарним конкурсима. Овде су две њене песме надахнуте космичком симболиком: «Небо са очима девојке» и «Измишљена галаксија». У својој лирици Панајотова обликује промишљене и разуђене песничке слике, често прожете астралном симболиком.

Панајотова је заљубљена у огромна звездана пространства и има своју измаштану галаксију што на свој начин зрачи у васиони. Њој се предаје сомнабулно и тражи да је не пробуде. Снови о галаксији су увек кратки и сажети, упркос огромним звезданим ројевима, констатује она, полазећи од личног сновидовног искуства и при том тежи да рефлексивно осмисли свој узбудљиви доживљај галаксије. Тако поетеса сложена појаву сна, који је увек пун симболике, доводи у непосреднију везу са такође слојевитом симболиком галаксије.

Панајотова у ритмичким стиховима молећиво тражи да је оставе препуштену магновеним сновима, како би могла да у тренутку проживи *бесмислице луде и цветне*, у којима је за њу прави и истински живот, док је све друго само голо и испразно *битисање*. При том, доста спретно користи допадљиву метафорику: *дан ко шамар да вам оплете*.

При крају песме Марија језгровито и рефлексивно наглашава: Оштроврха истина пробада! Зато је потребно нежно раме, нарочито у тежобним и стресним недељама. Ту оштроврху истину забрањују, али она упркос свему стане на своје ноге и *п р о х о д а*. За њу то је предана љубав «која се дели». У овим стиховима Панајотова осликава нешто од оног сненог краљевског пута до оносветског и васељенског, снови, трагови њиховог промишљања, љубав и живот се узајамно прожимају.

Лирска креативност ове поетесе, повезана је са неодољивом љубављу ка галактичким просторствима. Живот у сновима је својеврсно богатство, које надраста свакодневицу битисања, у којој се човек губи, тонући у прагматизам. Тек преко снова, по њеном мишљењу, може се доћи до неког вишег озвезданог стања свести.

Поетско стваралаштво Панајотове овенчано је бројним наградама. Она надахнуто осмишљава поетске визије, настојећи да читаоцу пренесе снагу својих емоција и дубоке унутрашње немуре, који кристалишу смелу и оригиналну истину о свету и животу.

Милчо Кирилов Цветков је рођен у Софији, где је завршио астрономију, а докторат је одбранио на Јереванском универзитету и Бјураканској опсерваторији - Јерменија. Радио је у Институту за астрономију Бугарске академије наука (БАН) и у Немачкој, као стипендиста фондације „Александар фон Хумболт“. Био је ванредни професор на Институту за математику и информатику БАН. Пише стихове и прозу од 2007, када почиње да публикује на Хулите (www.hulite.net) – сајту за нову бугарску уметничку литературу, на коме има преко 400 објављених поетских остварења. Објавио је неколико збирки стихова.

Заједно са аутором овог рада, Цветков је организовао девет заједничких конференција српских и бугарских астронома. Напоменимо да смо његово поетско стваралаштво представили у више наврата.⁴¹ Овде су још три песме, од којих бисмо посебно издвојили «Мој Београд». Милчо је често присутан у овом вечном граду, чија га је отвореност, гостољубивост и чаробна лепота у потпуности освојила.

У учесталим дружењима са Београдом, он је са њим, скоро интимно, на ТИ, а овога пута се поистовећује и постају заувек једно и неодвојиво, звонко МИ.

Ауторова песничка љубав је оданичка и широка попут реке, а сузе су му чисте и бистре *као град!* Он у заносу отвара лирски раздрагано срце, као пуну боцу, и страснички се спаја са белим градом испијајући га (*nix!*) - на екс.

У жалости што напушта вољени град, осврћући се вазда уназад; у њему се забољено узвитла *јад и катран*, па му је одбрана у помисли на дивотне дане проведене у Београду – на оно што *б е ш е!*

*у души ми срам, страст, море – океан,
са кула белих ноге ми се смеше.*

Милчо асоцијативно доводи у везу древни Солун, са исто тако узноситим и постојаним Београдом, који на жалост, скоро увек претрчава *касом без галоп*,

*у улози тужној попут неког кловна,
срце своје чувам и без стетоскопа.*

Београд га присно, интимно и другарски *тапше по рамену*, па му сузе оросе очне капке и опомињу:

немој каже, опет те чекам, јер си човек,

Овај, за њега предиван град доиста, својим улицама отвореног срца, прима сваког човека и све што је људско, тешећи заљубљенике:

⁴¹ М. С. Димитријевић, „*Распевани астроном и лирски визионар Милчо Кирилов*”, Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба V”, Публикације Астрономског друштва “Руђер Бошковић”, бр. 8, 2009, стр. 764-769.

М. С. Димитријевић, “*Савремена бугарска поезија*», Успења, бр. 9, 2009, стр. 26-27.

Милан С. Димитријевић, «*С Геом на Редуту под звездама*», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VI”, стр. 1093, 1096-1098, 1112-1116.

Милан С. Димитријевић, «*С Геом на Редуту под звездама II*», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255, 1259-1261, 1282-1283.

Милан С. Димитријевић, „*Астроном, песник и лирски визионар Милчо Кирилов Цветков*“, Наше стварање, LX, бр. 3-4, стр. 332-348.

*Београд те већ воли, не само својим очима,
већ с љубављу за коју нема никакав лек!*

Овим последњим стиховима Милчо, на изванредан начин, заокружује певање о драгом Београду, сажимајући истовремено у себи и све раније проживљене чарости и лепоте. Оно што носи у снажном, експресивном доживљају овог града, сублимирано је у наведеним стиховима, заједно са неоромантичарским треперењима, која попримају лирско оваплоћење.

Милчо Цветков је, у стиховима о Београду, преобликовао лични емотивни доживљај животне стварности вечног града (беле куле), заједно са дочаравањем визија, које се прожимају љубављу и сузама.

Песнички субјект се овде распростире од својих родних простора, преко Солуна, до узноситог Београда, као једне од егзистенцијалних тачака свог бављења у поменутом, поетски разасртим релацијама радости, сладости, пријатности и среће.

У певању Цветкова о Београду присутни су исповедно интимистички мотиви и тонови, здруженост и поистовећење са њим *з а у в е к*, као и повратништво, у коме се мешају милина и туга, наслада и бол, нежно сећање и јад, при освртању уназад. Милчи се, у извесном смислу, привиђају минули боравци у Београду и оно што их милотно обележава, са становишта односа према непрекидном току долажења и одлажења, а све то у одолевању и опстајању трајне љубави. Песнички субјект је у трку и каскању, раздешен између заболоеног срца и привиђања нечег дивотног.

Ово су дубоко лични, безмало исповедни стихови једног истинског заљубљеника у прелепи Бели град, пуни обраћања његовој неодољивој красоти, престоничком граду који у овим стихотворним ламентацијама поприма својства живог бића; Милчо га нежно и оданички воли и својски му се предаје, и то оном суптилном, и готово неодољивом љубављу, као што у извесном смислу то чини и Милош Црњански у чувеном *Ламенту над Београдом*.

Инж. Николу Илиева Статкова сам упознао 6. марта 2014. у Софији, на једној добро организованој поетској вечери и дружењу. Тада ми је даровао своју књигу стихова „Изстрадана љубов“ (Славика, Софија, 2011). Из те збирке смо овде издвојили песме „Несаница“ и „Љубав“, инспирисане ноћним небом „с хиљадама звезда, / сред њих луна насмејана“; а ту је и певљиви хор зрикаваца и њихова нежнутљиво ткана песма, распевана и недопевана.

Пламен љубави гори и разгорева се у очима песника, и при том се умиљато и ганутљиво прелива. Аутор позива драгану да му стисне руку па да им корак истим путем сеже, и ту помало сладуњава романтичарски закључује:

*Срећан сам уз мене да идеш,
јер нас најдубља љубав веже!*

Лирски пасторална слика неба са звездама и пој цврчака употпуњује ово виђење љубави, које је у завршници малчице поетски овештало и глагољиво. То донекле надокнађује живљи и динамичнији ритам и извесна мелодиозност ових стихова.

Орлин Миланов је рођен у Узбекистану 1961. Завршио је Виши педагошки институт «Неофит Рилски» у Благоевграду. Живи и ради у Софији. Драга му је традиционална, класична поезија. Пише стихове, члан је Савеза бугарских писаца и групе СГНР (*С Гео на Редута*).

Миланова у овом Зборнику по први пут представљамо песмама «Боље» и «Мустра».

По мишљењу неких древних филозофа, *добро и зло су два скоро нераздржива друга* и свакоме појединачно као да припада његово. У песми «Боље» изложена су Орлинова размишљања о појединцима чији неприкладни поступци и понашање вређају људско достојанство и човечност:

*...Има одвратних. И има гадних
Земља их се гнуша.*

То нежељено стање искварености и неваљалства, погађа нашег песника, који је целим бићем окренут доброту, свестан да *добро не постоји изван зла* (Оскар Давичо). Песник са жаљењем закључује да је црна душа истовремено и црна истина, «црна наша реалност», и да због нељудских поступака «понеко што човечанство представља, / сведочи да људи бити не мора...».

Миланов узвикује:

*О Боже!
Ад може.*

- питајући се зашто паклене силе могу да остваре све те напакости и зло. Он ту као да има у виду неки приватни Ад што постоји у појединцима. Да ли и Орлин, попут Сартра, мисли: *Пакао – то су други!*

Обузет добротом, за себе констатује да је пакленост *само једна измишљотина*, или *некаква евентуалност*, али много гора у суочењу са страхотним катаклизмама, дивљом фауном и отровном флором. И за овог песника изгледа да је пут до Пакла, вазда поплочан добрим намерама и хтењима.

У поетички и програмски осмишљеној «Мустри» Миланов настоји да понуди рецепт како се пише песма, истичући да је одговор «изузетно сложен / и прост изузетно». *Сложен*, с обзиром да је за стварање ванредно успеле песме потребан геније, што међу људима није тако честа појава, али и *једноставан* о чему у поенти саопштава:

*Одговор је и прост, зато што
прекрасне су увек биле песме,
када сам живот написао то
али аутор сметати не сме.*

- и управо ту се сустичу сложеност и деликатност песничке креације, а истовремено и оно што је једноставно и просто.

На сличан начин, као што сам живот пише најбоље романе, а то је нашем песнику добро знано, донекле исто тако и праву, изворну поезију обликује и ствара сам живот, али да би се то смисленије обистинило, аутор не би требало да смета, уважавајући снагу и непоречност животворних истина.

Орлинова поезија је поприлично оригинална и унеколико особенна, нарочито када се бави аутопоетичким аспектима. Његове занимљиве теме се дотичу општељудских промишљања, које лирски обрађује на допадљив начин, што, надамо се, може да привуче пажњу и ширег круга наших читалаца.

Рајчо Русев Рајсн (1949) је родом из села Малко Брјагово, у Хасковској области. Дипломирао је на Софијском универзитету „Климент Охридски“ (Филолошки факултет). Преводио је прозна дела са руског и поезију и прозу са српског.⁴² Стихове почиње да објављује релативно касно, са 55 година. Аутор је пет збирки песама. Живи у Софији, а једно време је службовао у Београду.

И Русев припада групи аутора чије смо стваралаштво претставили и разматрали у више наврата,⁴³ а за ову прилику смо препевали још неколико његових песама и то: краће певање „Плачи сестро“, пејзажну „Пролећно“, описне „У градском парку“ и „Врбица“ и родољубиву „Отаџбину ми боле руке“.

Посебно се осврћемо на донекле социјално и рефлексивно осмишљену песму „Иде ноћ“, проткану небеском симболиком. Русев ноћ упоређује са тешким трговцем, који нуди половне ствари и изазива неспокој, нарочито код старих људи. Насупрот томе, дан сагледава и као ведрије и животније „трговче“, што нуди нешто ново и носи радост и задовољство, мада му из „торбе вире бриге и јади“.

У певању Русева, ноћ представља неку врсту прекосмогонијске таме пуне страха и сваковрсних немира, са повећом дезинтеграцијском моћи и враћањем у извесно приметно стање.⁴⁴ Он тмину, алегоријски повезује са

⁴² Сергие Димитријевич, *Искри от миналото*, Българска книжница, София, 2012. Милан Йованович, *Теодора*, Българска книжница, София, 2014.

⁴³ М. С. Димитријеввић, „Катедрално озвездање космичке ноћи у поетском стваралаштву Рајча Русева Рајсина“, Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V“, Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“, бр. 8, 2009, стр. 769-771.

М. С. Димитријеввић, „Савремена бугарска поезија“, Успења, бр. 9, 2009, стр. 26-27.

Милан С. Димитријеввић, «С Геом на Редуту под звездама», Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба VI“, стр. 1093, 1095, 1108-1109.

Милан С. Димитријеввић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба VII“, стр. 1255-1256, 1279.

⁴⁴ Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 113.

трговцем и пренаталним памћењем. Али, при том, не остаје само на једној уској релацији, већ пред собом има и оно што је претходница поновног рађања и обасјања, оличеног у свитању. У светлости дана, који долази *ко младо трговче*, очитује се пуноћа живота и виртуалност постојања,⁴⁵ уз које иду тренуци среће што их у *цепићу носи*, док из торбака провирују црне и брижне мисли и велики јади.

Гледано са психоаналитичког становишта, ноћ је својим страбама симболична слика и представа оног дубоко несвесног, тако да има два различита вида: аспект тмине, са унутрашњим немирима и ломовима и други, делотворнији вид, у смеру припремања дана,⁴⁶ кад ће придоћи светлост и озарење живота, али са бременитим теретом јада и јадовности.

Рајсн је плодан песник, са повећим књижевним и теоријским образовањем и културом, са одабраним стилским фигурама, умешним коришћењем алегорије и метафора; уз то и са истанчаним и одмереним осећањима, што надахнуће налазе у великом броју сваковрсних животних изворишта и тема, где је изразитије присутна и космичка симболика, коју је вешто уградио у своју лирику.

Ружа Велчева потиче из Павликена, а живи и ради у за нас, светосавске Србе, историјски важном Великом Трнову. Инжењер је модерне техничке области везане за аутоматику, кибернетику и сл., електронике. Објављује своје текстове у домаћој бугарској периодици, а стихови су јој укључени у више песничких зборника. Објавила је девет књига стихова и прозе, на бугарском, двојезично и тројезично (бугарски, енглески и шпански), а њене песме налазе се и у нашем претходном Зборнику.⁴⁷

Као што је познато, Алкаид или Бенетнаш је звезда која припада сазвежђу Великог медведа, где је трећа по сјају. Алкаид, Мизар и Алиот чине руду астеризма Велика кола, а она је најудаљенија тако да се у потпуности уклапа у симболику самотништва. Њена два имена долазе из арапског и заједно означавају предводницу нарикача, а то су три поменуте звезде које као да се крећу за ковчегом на који потсећа преостали део великих кола.

У истоименој песми Велчева истиче да то, осим имена звезде може да буде и име брода, као и да љубав према овом небеском телу може да означава и љубав према астралним сферама и астрономији. У поетесиним представама звезде остављају свој «прах у нашим косама», а бродови дашак осољене воде у нашим душама. Она налази сагласје и свеповезаност између звезде, брода и љубави, који су «изгубљено острво / у огромном безобаљу, / где се враћамо / за гутљај лепоте / и нежност». Симболика брода ствара представу о истрајности и издржљивост, коју изискује пловидба, како по воденим морским пределима, тако и по небеским и зрачним просторствима,

⁴⁵ Жак Шевалије – А. Гербрант, *Ријечник симбола – митови, сни, обичаји, гесте, облици, ликови, боје, бројеви*, стр. 433.

⁴⁶ Исто, стр. 433.

⁴⁷ Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255, 1275, 1294-1295.

али негује и љубав. Брод је, према *Ријечнику симбола*,⁴⁸ сличан планети «којом управља човек кружећи око средишта – земље». У ширем смислу она је праслика живота, коме човек бира циљ и одређује смер. Поетеса брод и звезду, слично Вагнеру, доводи у приснију везу са верношћу у љубави и трагањем за идеалом. А до звезда се стиже космичким бродом, као што се и до острва долази пловидбом, ка овим исконским животним, духовним и љубавним средиштима.⁴⁹

Велчева је за свој плодан песнички рад добила и више награда; а ствара на бугарском, шпанском и енглеском језику. Једно време је живела у раскошно богатој Калифорнији што донекле налази креативног одраза и у њеном стваралаштву, које смо овде само укратко представили.

Станка Бонева је пореклом из Старе Загоре, а живи у прекрасној приморској Варни. До сада је објавила две збирке песама. Примила је више награда и публиковала бројне прилоге у периодичним издањима. Њени радови су укључени у различите зборнике.

Поетске слике које ствара одишу онеобичавањем и истанчаном сензуалношћу, која плени. Тако у сажетој песми «Љубавна лирика», која донекле има програмски карактер, метафорично приказује песника и поетесу чији су стихови на суседним страницама песмарице па «када затвориш књигу / стихови им се љубе». Пољубац је у овим стиховима слојевит симбол узајамног сједињења, зближавања и пристајања, па у много чему поприма дубље духовно-поетско значење.⁵⁰ Напоменимо овде да присуство и тумачење пољупца налазимо у библијско «Песми над песмама».

Трендафил Василев је рођен 1. 03. 1940. у селу Момино, Хасковска област. Завршио је Војну артиљеријску школу у Шумену, Војну академију «Г. С. Раковски» и Софијски универзитет «Св. Климент Охридски», специјалност журналистика. Оснивач је и управник издавачке куће «Бугарска књижница». Аутор је шест песничких књига. Добитник је Националне књижевне награде «Извор белоноге», 2005. – за целокупно стваралаштво. Члан је Савеза бугарских писаца и Савеза бугарских новинара. Живи у Софији.

Издвојили смо занимљиву песму «Хлеб и вино», што се на изванредан начин односи на урбане просторе, које је међу првима опевао Шарл Бодлер у чувеном делу «Сплин Париза». Трендафил дескриптивно опева бучан и шарен булевар, и кишу која не престаје:

*идох у град – сам, изгубљен,
човек што сам на свету је.*

⁴⁸ Жак Шевалије – А. Гербрант, *Ријечник симбола – митови, сни, обичаји, гесте, облици, ликови, боје, бројеви*, стр. 340.

⁴⁹ Исто, стр. 468.

⁵⁰ Исто, стр. 524.

„Као симбол сједињења, пољубац је сачувао поливалентност, двосмисленост небројених облика сједињења“, истиче се у поменутом *Ријечнику симбола*.

Овде је и песничка атмосфера унеколико бодлеровска, с обзиром на уклетост самотника и његову изгубљеност. (Овде није реч о неком виду подражавања, већ више о асоцијативним подстицајима).

Песнички субјект прима позив жене са једног градског прозора, који, уз лепо поређење стиже «ко лук пре него што стрелу пусти», и са осмехом му казује: «с хлебом и вином ти дођи ми!» Хлеб и вино имају вишезначну симболику од античких времена, преко хришћанства, до наше савремености; свестан тога, Василев инсистира на овим лирско-симболичким појединостима, који оплемењују његово певање.

А онда, помало наративно, приказује собни амбијент: лежај, сто и столице, прозор застрт завесом и усхитно и раздрагано додаје:

*После игре луде, голе,
Запевамо над дететом.*

У завршној строфи, Василев се враћа бучном и шареном градском булевару, изнад кога је осунчан небески свод, истичући у поенти: «идемо а сада смо троје – љубав, ми скупа, вера, род». Овим допадљивим тројством, проистеклим из луде и голе разиграности, песник обликује своју лирску визију, са подтекстним призвуком на иначе често присутно *тројство* у духовном, животном и људском постојању.

Василев је нашој астрономској и широј јавности представљен у *Зборнику* са прошле VII конференције,⁵¹ а овде је понуђено неколико нових превода, који пружају могућности да се оствари бољи увид у његово разуђено песничко стваралаштво.

Цонка Христова је из Софије; завршила је ВТУ „Св. Ђирило и Методије“ - специјалност „Бугарска филологија“. Од 1989. живи у Дрјанову, Габровска област. Радила је као новинар, члан је Савеза бугарских писаца. Објавила је три књиге песама: „Речи на раскршћу“ (2005), „Размишљања једног мрава“ (2008) и „Питала сам маму“. Добитник је низа националних награда. И на њено стваралаштво смо указали⁵² у претходном *Зборнику*.

Издвојили смо овде песму без наслова, која слави и узноси Месеца.

*Сивоока луно, луно среброкоса,
мајко свих светова,
погледај ме...
Погледај ме, луно сивоока
и мудрим рукама додирни ме.
Данас си златна тачка,
коју је судбина поставила*

⁵¹ Милан С. Димитријевић, «С Геом на Редуту под звездама II», Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба VII”, стр. 1255, 1274-1275, 1293.

⁵² Исто, стр. 1255, 1264-1266, 1286-1287.

*Пронађи га, луно, уместо мене назови га
и српом окоси снове му необухватне.*

Надахнуте и колористички обогаћене поетске слике Цонке Христове, у којима сугестивне симболе доводи у непосреднију везу са животворним појединостима, произилазе из свестраног и разуђеног унутрашњег света и живота. Њено слојевито певање о Луни и љубави излази из уобичајених представа нудећи другачији поредак ствари и односа и осликава нам једно друго, мало необично, лирски осмишљено виђење Месеца. При том она у своје стихове уграђује сцијентистичке астрономске детаље о менама Земљиног пратиоца, које откривају њен зналачки приступ и дубљу емотивну проживљеност при развијању и украшавању својих поетских визија.

Упадљиво је да се служи лексичким понављањима, којима постиже складан ритам и мелодиозност. Метафоре су јој свеже и у знатној мери оригиналне. У непосредном обраћању Месецу остварује приснију комуникативност. При том доследно гради и обликује стилске појединости, које иду у прилог животворности онога што лирски чара. Занимљиво је да налази доста поетске одважности да љубавно-емотивна стања боји на особен начин, обраћајући се Луни као сивоокој, среброкосој «интриганткињи», која је поднадула од несна и болећивих уздаха. Месец јој је својеврсна веза са драганом:

*Твој бљештави пут ме маме ка њему,
Али обале ме љуљушкају у облачној постељи.*

И у завршном делу песме обраћа се мајци и Луни да га пронађе како би јој српом окосио необухватне снове. Овим стиховима, Христова се придружује бројним лиричарима који су певали о Месецу, придајући том красном мозаику своје колорисане стихове.

Рецимо на крају, да овим прилогом настављамо оно што је започето пре више од једне деценије, у смеру афирмације стваралаштва појединих савремених бугарских песника; са већином од њих сам остварио и присне пријатељске везе и контакте, који су ме подстицали да продужим са таквим радом. У односу на раније сличне захвате, ово је најобимнији текст препева пропраћен узгредним коментарима, а проистекао је и из интересовања самих песника, захваљујући одјеку на који су наишли раније преведени стихови, представљани на одговарајућим поетским сусретима, књижевним вечерима и манифестацијама: у Софији, Великом Трнову и донекле у завичајном Лесковцу и Београду. При том су поједини песници изражавали жељу и намеру за ближим упознавањем, дарујући ми своје збирке песама, које сам прочитавао, бирајући за препеве оно што је у основи у складу са мојом поетиком. Пошто је добар део ових песама озрачен космичком тематиком, надамо се ће оне наићи на добар пријем, не само код песника и астропесника, већ и међу астрономима, као и код шире читалачке публике.

АЛЕКСАНДАР МИЛЧЕВ

ПОНЕКАД

Понекад се питам: дал сам погрешно?
Умно ли беше да главна је наука?
И после сам већ друкчије решио,
јер од мојих дела ко има поуку?

Кристали и хемија, проблеми физички,
теорије, огледи електрохемијски,
дискусије, расправе, нагомилана знања,
цитати и чланци за научна издања...
Пријатно је увек да добијеш признање!
Па ипак се питам: моја наука тачна
није ли многим досадна и мрачна?

Боље да су главни поезија и проза,
а не сува логика, претварање, поза.
Да покажем своја осећања,
уметност је, не научна знања!
Да ли ћу то моћи?
Знам ли? С Божјом помоћи?!

АНГЕЛ АНГЕЛОВ

НЕ ЖЕЛИМ ДА ТЕ ВОЛИМ

(не желим да те волим)
желим полако
веома полако да се заљубљујем
твоје косе да ми дробе ум
и да га испијају
да ме жеже онај поглед ватрен
који
прљи птицама перје
и хипнотише гепарде
желим полако
(не желим да те волим)
да се заљубљујем у наше сутра
и у два твоја брежуљчића

отресена
(не)дотресена
мојим вихором
(не)развратним
(не)распусним
(не)разорним
обешеним на пупчану врпцу
и настројеним да шапне
оних 6 очаравајућих речи
које те десетине пута праве
десет пута сјајније плаву
(не желим да те...)
желим
да нас вечно тресе
усхићење
заљубљивање лудо
лудице
лудице
тада
управо тада
биће излишно да кажемо
(не) желим да те волим
тада
управо тада
наше очи ће саме шапутати
6 једноставних речи
7. волим
8. те
9. желим
10. од
11. тебе
12. дете

ВЕСИСЛАВА САВОВА

...
промрзли врабац
дише на топлом ми длану
тријумф живота

НАГАУТА

(ПРОЛЕЋНА)

Сунце изгрева,
снегови се топе.
Реке су потекле,
радују се животу.
„Срећан пут, Зимо!“
- звонко јој желе.
Дочекују Пролеће,
препуне радости.
Преточена је у песму.

ВЛАДИМИР ВИДЕНОВ

ОСНИВАЊЕ РИМА

Поклали смо стада и зато нам сад
чопор поче да се смањује,
од двадесет вукова само понекад
од пет, шест се само урлик чује.

По хијерархији су спојени,
са вуцима од алфа до омега.
Има ли пљачке – гозба тад следи:
први је вођа, други после њега.

И са вучицом алфа, алфа вук
по дивљине закону се пари...
Но глад је па заборави на дуг
са откинутим репом вук стари.

Но вучица сад тражи мужјака,
за његово семе се спрема.
Па кратак спој сред густиша нека,
и носи - Ромула и Рема.

ЖИВОТ, СМРТ, ЉУБАВ, СЛОБОДА

Читаш ли Ботева, ил је то Петефи,
Петрарка и друге чувене поете,
како разнолики су у својој строфи,
какве јединствене имају таленте.

Елегије, песме, баладе, поеме –
различите речи и својствени захвати.
Али увек су им исте главне теме:
О животу, љубави, слободи и смрти.

ТРИ ПРИЈАТЕЉА

Имао сам три пријатеља, верне ми другаре,
заједно смо делили хлеб и со и цигаре.

Авиону грабљивом плен постаде први –
преко океана као јаре га стави.

Мој други пријатељ позлати своју кожу –
с богоравнима сад једе пасуљ док може.

А трећи се пак тихо, у једну светлу јесен,
ономе свету вазнесе – овај му би тесан.

С оним из Њујорка тешкоће су ми све веће –
овде будилник звони а код њега је вече.

Својим ролексом великан броји сада сате,
за причу време не троши на разне поете.

И једино са мртвим, оним који је горе,
сваки дан,
 сваки дан,
 сваки дан сад говорим.

«СОФИЈАНЦИ» СЕ ВРАЋАЈУ КУЋИ

Петак пет. Споро сад кола крећу –
стадо пужева, граница асфалт.
Звуци сирена се сада преплећу –
ту су и тенор и бас па и алт.

Ко у празничном храму је ту свак.
И деца и родитељи знају –
сви нам путеви воде у петак
не у Рим, већ у село Владају.

После тога својим путем свако:
Перник, Дупница, Рила и Петрич...
Два – три дана – живот на широко –
и обратно – недељом у четри.

Али недеља још је химера.
Сад путују а хлеб чека врући.
Увече је домаћа вечера...
«Софијанци» се враћају кући.

ВЛАДО ЉУБЕНОВ

АДВОКАТ

Клијенткиња беше лепа жена,
пред канцеларијом ми стоји,
а соба сива, зида ољуштена,
да се не уђе мили моји...

Позвах је. Седе. Сукња боје мака.
Засијала светлост из мрака.
И као да неста сунчевог зрака,
та девојка млада – заплака.

Не видех у свом животу до данас,
тако безумно лепу жену,
да плач јој се претвори у такав транс
очајање и жалост њену...

И причао сам јој о туђем делу,
парницама глупим и смешним.

Са сукње сам јој отерао пчелу
гледајући је са мислима грешним.

Да јој сузу обришем крену ми длан
што лагано се лицем слива.
Али био ме стид и беше ме срам.
А била је тако рањива...

Погледаше ме њене мокре очи.
„Опростите...“, тихо ми рече.
Као да ме сунце озрачи
кроз прљаво мало прозорче.

И видех ли, беше јединствен момент,
чудан сјај у оку прекрасном...
Но ја сам адвокат, а она клијент.
Правило је строго и јасно.

Потписа и плати то што припремих.
Додирну ме рука јој бела.
Изађе кроз врата, ја је испратих.
И остадосмо ја ... и пчела...

ЛЕГЕН

У великом белом старовремском легену
ти усрдно купаш се нага,
ја гледам те у сеоску ноћ прерођену
као француски сликар Дега.

И слива се вода у метални суд...
чак направи и малени вир,
а ти срећно сад бришеш румену груд
држиш зелени, груби пешкир.

И светло је зелено и засићено
ти се опушташ на чаршаву свом.
А за тобом остави мало стопало –
мокре трагове на поду сивом.
Твој топли анфас је тако нежан и чист
поврх мрачнога фона светлуца,
да у мени би настао зачас Матис,
ако оловку држим у руци.

И осећам шта управо желим сада,
да све док не заспиш те гледам,
зелена туга ме слама што се неда,
да тебе у Париз одведем.

ГАНКА ФИЛИПОВСКА

ОЧИ МОЈЕ, ЉУБАВИ МОЈА

Одведи ме на неко од грчких острва!
И нека буде сада — одлажемо то одавно.
Ту млада јесен приступа, скути јој шуште.
Косе су јој боје зрелих кестена, очи — цимет.
Жури се — на трновиту ружу убола је прстић,
покорно полежу траве, окићене белим пужевима.
Груди јој на грожђе миришу, уста — лепа:
осмехују се, раскошно златаста, али све се за њом
растужи...
О, матја му⁵³!

Одведи ме на неко од грчких острва -
с загорелим мраморним камењем, са мирним
маслиновим горама.
Поћи ћемо за летом — свежи су још трагови.
Стићи ћемо до тајног места и тамо ће бити светло до
бола.
При заласку ће море шапутати лепе лажи,
преокренуто у кротко склониште — колевку за
заспало сунце.
А свако дрво је бузуки и ветар свира...
Да ми је да откријем шта нас дели после толико
времена,
агапи му!⁵⁴

⁵³ На грчком, О, матја му! Значи О, моје очи! - та μάτια μου = моје очи

⁵⁴ На грчком Η αγάπη μου = љубави моја

НИЈАНСА

Немој да се љутиш ти, Ирмелин,
што се за тобом окрећу мушкарци!
Сукња у плавом са зеленом капи
целу те претвара у перунику,
кличе боја твојих очију.
Адвокат
се у њима удави;
Разносач пица
опет је погрешно адресу;
пекару је
тесто прокисло.
Али све ће да се заврши — да , Ирмелин.
Брже него што вену
поклоњене руже у вазама.
Заувек ће те памтити:
момчић
са разбијеним коленом.
То му је већ трећи
бицикл,
а срце
му је само једно...
И ти ћеш се заљубити, о, Ирмелин,
у слепца, који неће видети
твоју душу — толико плаву
са исплаканом капи зеленог.

ГЕОРГИ КОНСТАНТИНОВ

АСТЕРОИД

Кажу, да сваких
100 милиона година
на Земљу пада
по један злослутни астероид —
руши, пали и претвара у пепео
све, што је
протегнуло главу,
или расперило крила
ка небу...
Тек што је прошло нових
сто милиона година,
а велика несрећа

се приближава...
Зато што све страшнији постаје
један други астероид.

Астероид на две ноге.
Компјутерски-писмен.
Глобално-безочан.
Са егоизмом примата
и космичким амбицијама...

Дан за даном он шири
облаке отрова,
дан за даном уништава
ваздух, планине и воду,
ратује са целом природом –

Не жели да пожали
чак ни себе...

Зашто управо тај,
Човек-астероид,
опет зури у небо –
и тражи кривца
за долазећу
земаљску драму?

Требало би да обрне
оптичку цев
ка себи.

ЗДРАВКА ШЕЈРЕТОВА

Твоје «волим те» међу осмехом
и заљубљеним погледом
запазићу.
Прилежно ћу га савити – у заобљене
завоје посућу
нафталин.
У најдоњу фиоку успомена –
између дана и сна
ћу га сложити.

И златан зрак потпуно чист –
пчели, пчели,
зуји на сан.

Села на хајдучку траву –
цвеће, цвеће,
сад мирише.

Свирала гудалом цврчка –
машта, машта,
а и жеља.

Под смреком сам поседела -
отплакала,
сузе, сузе.

Мада сам у проблемима –
ова се песма
роди...

ИВАН ХРИСТОВ - РУДИН

МЕЂУ ЗВЕЗДАМА

Под тим мастилом црним се ниже
моја мука на тај бели лист.
И да савести немаш ти гриже,
за живота за све опростих.

И са последњом кривице капљом,
о мој добри и велики свете,
слићу се с васионом огромном
где ни стид нити срам нам не прете.

Лутаћу међу звездама тамо,
за белим ћу облаком летети,
за мене ако ко пита само,
за спомен му мој стих подари.

ИЛИАНА ИЛИЕВА

МИРЕЊЕ СА ЗОРОМ

У рату ти нижеш победе.
Пеглам кошуљу нашег сина.
Кроз прозор ветар надире –
Као ти, када ми дођеш у сан.

Ти си миритељ а ја – спокој,
Оковратник површине глатке.
Кроз прозор блиста завој.
Оданде сам сенка зоре.

Слушам вести – оне немир гасе.
Нема те на путу. Ветар иде.
Жив ми буди. Тихо кажем за се:
Рату краја још очи не виде.

ИЗА ЛЕЋА САМОЋЕ

Нашла сам те баш на крају реке,
у последњој породици трске.
Не знам само дал си мене чеко,
али чак не желим ни да питам.
Тебе гледам, у делти смирена,
а за морска безпућа не хајем.
И на крају земље осмех дајем,
као да је то почетак Раја.

ПОВРАТАК НИБИРУА

Ја нисам била у твом Сунчевом систему.
Тебе није било у мом Млечном путу.
Астрономи су гледали далеко у прошлост –
ка крајњем почетку Васионе
и нису подозревали нашу блискост.
Само клинасти записи чуваху запис судбине
о нашем неизбежном сусрету.
Сви долазимо са неба
и вибрације материје
свирају на лири смртнога.

Није касно да те волим,
није тужно да ме волиш.
Сада је наше време –
у њега верује само легенда,
телескопи га пропуштају,
а нада још није рођена
од космичког праха духа.

МЕСЕЧЕВ СУСЕД

Да сам сада код телескопа -
те трепавице месечасте,
да ли је мокра или сува,
и чије око продужава
или је можда, на скут пала
тога просветљенога мрака.
Био сам. Али не ма како
не враћа ми се ни минута.
Где песму једну Окуцаве
пет пута суседи су чули.
Али питање сад не праве
нити су по зиду лупали.

РОМАНТИЧАН САКСОФОН ЗА ЛЕТЊЕ ПРОЛАЗНИКЕ

Ова самоћа се гута са нотама.
Због мелодије уображење зашапута длановима.
Раскида обруче и наопако знаке окреће.
Сустиже просјака,
који неодољиве светове мења за отрцане увреде.
Пришива перје на рукама за очекивања – разнобојна.
Крпи невидљивост.
Игра у своме граду, небеским глежњевима
и са потпетицама, које у такту
кљују мрвице са тротоарских нотних линија -
засићују саксофон уличног свирача.
Са осмехом пакосно набораним,
пере тужна лица пантомимичара.
Сакупља разасуто лишће за дивљење
и оно застаје као ласо врх усана
пролазника.

Трка се грудни часовник са ауто сиренама
а по балконима куле сазревају радозналошћу.
Разсамљује се град.
Девојка га штимује мешавином нежности
и сазнаје, да је без ње то празан контрабас,
на коме нико није свирао Менделсона.

ЈОРДАН ПОРОМАНСКИ

АБСУРДИСТАН

(исповест једног откаченог бугарина)

Волим те откачено, лудо,
чак и онда када те псујем,
ни Христос, ни Мухамед ни Буда,
не схватају што ти робујем.

Као пред Будом се клањам,
као Христ сам смирен ево,
као Мухамед не схватам,
зашто твоје песме певам!

Што срећан сам кад видим Пирин?
И зашто за Балканом жудим?
Зашто пред лоповом сам миран?
Зашто се пред будалом чудим?

У пуну туђину кад идем,
боли што без мене си била,
нећу тамо жене да видим,
а лепе ко вила ми мила.

ЗОРА НАД СИРОСОМ

Између Миконоса и Тиноса,
Из таласа што увек су будни,
исплива сунце изнад Сироса,
дал' галебови кажу ми: „Стани“!

Баци сад перо и само гледи,
то није могуће да опишеш,

овакву лепоту кротко следи,
уживај и само тихо уздиши.

Узми за притисак таблету,
и буди блажен што сујета,
не тера те даље по свету,
и пред тобом је још та лепота.

Она је и међу људима,
у мислима им и очима.
Замор ту никога не слама,
Ко свако да воли свакога.

29.08.2012
Ермуполис, Сирос

КАТЈА МАРИНОВА

ОЧИ НА ЗАЛАСКУ СУНЦА

Проређује топлоту лета -
танка нит изпреденог
сунца
и киша посребрује спокој
у гнездима одгајених
рода.
Шапуће ветар – веран гласник,
да је пошла скитница -
јесен
по стазама поноћним и ускоро
играће јој у ногама
кестени
Забрађена маглом и буком
смеје се у црвено и
као да јој по косама огањ јури
заиграо се на миг са
летом.
Чекам те, лепа си, моја си,
с песмом зрикаваца те
чекам
и поливам сан таласа -
онај сан за изгарајуће
чекање,

у коме
се изгубљени дан – зрнце које се откотрљало
у ћилибар претвара и ниске.
Чекам те... За тренутак ћу те погледати
и сешће ми у очима
залазак Сунца.

КАТАРИНИНЕ ОЧИ

Сећам се
бабиних очију
стално су проклињале
дедин дуван
који је са задовољством пушио
између два
изпита бокалчића с вином.
И псовала бога,
како је псовала бога
та моја
неразумна баба
са марамом,
кецељом
и сукњом,
и незнано зашто
волела је деду,
и незнано зашто
била је као камен
(од троје деце
само је тата остао),
незнано зашто
није хтела да се исповеда.
После се расплакала.
Одмарајући се
са преслицама на разбоју,
схватила је
да има још једна Катарина,
која је светла
нада за благо -
њено име... Родила сам се...
Када се после краја
извио дим
као танка измаглица
над пошлим за онострано

Дубраве моје душе
косом струје
у кишне мреже.
Од шуштања
храстовог лишћа
Ромиња најтајанственији шапат.
Мора се запљускују.
Планете
у кориту неба тону у сан.
Изнурујуће
уздише континент
у таласе сребрне увија
и васељену душе моје.
Уздах се божански
разлива.
Ромињају звезде у разнеженом шару,
искричавом ме чине!
И... Опет сам жива!

ВИШЊА КОЈА НИЈЕ ЗНАЛА ДА ЈЕ ВИЛА

Да ли нисам била довољно лепа, то не знам,
или с уздахом плахим преко трпезе пређох
вилинске, но годинама већ носим ја тај срам –
неискушана и дивља - цветам а плод не дадох.

Подсмевају ми се птице. Бацају ми мрве.
Ђурђевданске љуљашке* на гране нико да веже.
По њима простирем родине дарове – магле...
Грешни снови ме муче. Зебем а нешто ме жеже.

Удице бацам у реку што гора је рађа.
За усрдну молитву палим фењерчиће беле.
У потоке их пуштам; ветровима дар. Туђа,
бескућна, непокорних корена сам. Имам белег.

Синоћ када сам у постељи од цвећа лежала,
прелете сив јелен и погоди ме бела птица.
У мени пакост роди се. Ал је назад пошла.
Гоњену мамузама и звонима, је избрисах.

Полибник* нови дуну. Вишнап* искочи, потисну
инстинкт да се из куће и кошуље побегне
Запеваше и петли, сиђох у село, у зору,
с јајима црвено-сочним сред смарагдне околине.

* Ђурђевданске љуљашке – На већ олистало дрво
везују се љуљашке на којима се љуља на Ђурђевдан.
Верује се да се тако преноси биљна снага дрвета на
човека у време пролећног буђења природе.

*полибник – вечерњи ветар, побратим вила.

*вишнап – дрво добијено укрштањем вишње и
трешње.

МАРИЈА ПАНАЈОТОВА

НЕБО СА ОЧИМА ДЕВОЈКЕ

У прозору у августовске дане,
са осмехом ме гледа судбина.
А небо се је наднело над мене
ко мома млада и заљубљена.

То нежно и чаробно плаветно
моју душу ка њему привлачи.
Не питам се да ли је љубав то,
но пијем жедно. А то ми значи.

ИЗМИШЉЕНА ГАЛАКСИЈА

Ја сам као пространство заљубљена
у своју измишљену галаксију.
Не, не журите да ме пробудите!
Знам, да су такви снови увек кратки.

Мало да сањам ме оставите
бесмислице луде и цветне.
Са њима живим! Ви – битишете.
Дан ко шамар да вам оплете.

Оштроврха истина пробада
нежно раме те страсне недеље.
Забрањују је али прохода
предана љубав која се дели.

МИЛЧО КИРИЛОВ ЦВЕТКОВ

МАЋИОНИЧАР ПО ЖЕЉИ

Теби

Хоооп! Из ничега изничем,
изненада, лак наклон,
с пуно маште показујем,
хокус покуса пун вагон.

Пожели, пожелех ти,
пожелех те – пожели ме!

Rrrrrr! Букет од белих ружа,
стишће лева ми рука!
Па како то „*questa cosa?*“
Светлуца као река!

Пожелех ти, пожели!
пожели ме – пожелех те!

Пљесак, много овација,
у јату белих птица стојим,
киша старих облигација,
ја међу ученицима твојим!

Пожелех те – пожели ме!
Пожелех ти, пожели!

На бини светлошћу блистам,
брзи поглед, кратак узвик,
као по жеравици ходам,
твој... највреднији ученик!

Пожелех ти, пожали ме!
Пожали ме – пожели ме!

УВЕЧЕ НА КЕЈУ

Онима који ми верују

По вечери, не, да се чудиш немој,
и веруј ми мада ми се смеју.
Не, нисам те заборавио,
ко пред тобом м оже да сачува спокој,
чекаћу те - на дунавском кеју.

Ту сам привезао свој катамаран,
и после, где нас очи испрате!
Увече ми веруј, тада сам поуздан,
с вечери сам пун најживље маште.

Увече сам луд и просто занемим.
Волим без речи, све ми верују,
не заборавих те, за тобом копним.
Запамти! На Дунаву – на кеју!

МОЈ БЕОГРАД

Осврћем се назад где је Београд!
Овај пут смо заувек МИ!
И река од љубави и сузе као град,
отварам боцу и срце и те пих!

Витла у мени онај јад и катран,
одбрана од данас ми је у беше,
у души ми срам, страст, море – океан,
са кула белих ноге ми се смеше.

Но ту они нови су, не као из Солуна,
све сам их прешао касом, без галопа,
у улози тужној попут неког кловна,
срце своје чувам и без стетоскопа.

Он ме тапше по рамену, слано је на капцима,
немој каже, опет те чекам јер си човек,
Београд те већ воли, не само својим очима,
већ с љубављу за коју нема никакав лек!

НИКОЛА СТАТКОВ

НЕСАНИЦА

И ове ноћи сан ми је побего,
и ноћас не може да се заспи.
Гвоздени обруч мисли ми је стего
а покрај мене све сад опусти.

Осмех ми пружа луна изгрејала,
крај ње трепере хиљаде звезда.
Негде у тами птица проплакала
а лак ветар лишћу поздрав преда.

А ја ка свему постах равнодушан
радости и маште више нема.
”Пресахнула река си” - неко шушне.
О, Боже, зашто ми се не спава?!

ЉУБАВ

Небо с хиљадама звезда,
сред њих луна насмејана
хор несташних зрикавца,
песма им неиспевана!

Љубав у очима гори
нежност ми прелива она,
срећан сам, што самном си ти,
у ноћи која је дивна!

Моју руку својом да стиснеш,
корак истим путем да сеже.
Срећан сам уз мене да идеш,
јер нас најдубља љубав веже!

ОРЛИН МИЛАНОВ

БОЉЕ

...Има одвратних. И има гадних
Земља их се гнуша.
Много црња и од боја црних
само је душа.

О Боже!
Ад може

Да је само једна измишљотина.
Може да је некаква евентуалност.
Но црна душа је црна истина.
Црни факат. Црна наша реалност.

Има страшних катаклизми. Има дивља
фауна, отровна флора.
Ал понеко што човечанство представља,
сведочи да људи бити не мора...

МУСТРА

...Како се пише песма? Боже,
одговор на питање то
изузетно је сложен
и прост изузетно.

Сложен, зато што песма
треба да је генијална,
а међу свим људима
генији су група мала.

Одговор је и прост, зато што
прекрасне су увек биле песме,
када сам живот напише то
али аутор сметати несме.

Ето вам сложено и просто.
Ето вам је и мустра...

РАЈЧО РУСЕВ РАЈСН

ПЛАЧИ СЕСТРО

Плачи сестро, отплачи,
нико да не чује.
Твоје су лепе очи,
не очи, него чудо!

Не коштају ништа
твоје бисер-сузе.
Плачи сестро, отплачи,
нико те не чује.

ПРОЛЕЋНО

Пролеће белим-розе
умива земљу сву.
Знаш ли шта синоћ видех,
у нашем винограду?

Ветар помешао правце,
на горе сада пири,
да с висока погледне
докле се овај свет шири?

Ништа не виде и сиђе доле,
сад дува тамо и амо...
Девојкама под кошуље!
Мислиш да му је лоше тамо.

После се изгуби. Чу ли га.
Лети њивом од цвета цвету,
да покаже како је лепо,
да си жив на овоме свету.

ИДЕ НОЋ

Ноћ иде, ко да је тежак трговац
и предлаже што је друга рука:
страх, немир и мисли код старих људи,
све што се памти од како је света.

А дан наступа ко младо трговче
и нешто ново оно ми нуди:
радост и срећу у цепићу носи,
а из торбе вире бриге и јади.

У ГРАДСКОМ ПАРКУ

Госпoде Исусе!
Усред градског парка
тихо, светло, пусто
као да је слика.

На икони као –
старац с штапом ту је,
и куче бездомно,
а и брезе брује.

Ићи ћу полако
назад, до улаза.
Јер ме пут ни стаза
никуда не воде.

И ко саму претњу,
ил привлачност неку
Уклањам на страну
грану јоргована.

ВРБИЦА

На Врбицу. Света Недеља.
Пред храмом стоји гомила.
Ту слeпи иде да прогледа,
сакати – опет да хода.

И свеће, и зелене гране,
И с просјакињом дете је.
Неко продаје ту иконе,
а други хоће да краде.

И моја душа сад је тамо,
И једно хоће да изврши.
Стоји у врху испред храма
и чека празник да се сврши.

И да поведе тад без гласа,
и без сазнања куда ће –
слепце, мене и оног мрачног,
што дође пред храм да краде.

ОТАЏБИНУ МИ БОЛЕ РУКЕ

*Маму боле руке
а тату леђа*

(из писма моје сестре)

Мајку ми земљу боле руке.
А Отаџбину моју леђа.
Вече је летње. У крчму ћу да седнем.
Зором рано возим аутобус из града.

Неста ми моћ у чаши где је мента.
Све зелено – једним гутљајем ћу пити.
Ти што самном седиш – ти си ми судбина!
Ти што ми наливаш – ти мој бог ћеш бити.

Одлазите сви ви. Легните, сновијте.
Ја ћу да прошетам и да се приборем.
Само да некамо бацим руке те.
Да болна леђа било где отерам.

Желим да се нађу мајци ми и тати
И да оздраве. Да их не боле.
Када јутро сване да су ко у Рају,
а ја далеко... Полазим пре зоре.

А где сам сада? Ни пијан ни трезан.
Ни човек ни сенка.
Жамори сутона.
Мајка је земља постала песма.
У плач ми се претвори Отаџбина.

РУЖА ВЕЛЧЕВА

ГЛОЖЕНСКИ МАНАСТИР

Под њим
грешна земља.
Чак и облаци.
Моћним раменима су потпора
стене под ногама му.

А он – на вечној стражи,
загледан у долину
пребројава
преостале Бугаре...

Над њим блистају
само
орлови,
сунце
и Бог.

БАЛАДИЧНА РОМАНСА

По звезданим степеницама ноћи
у маштању се попех до луне.
Дај ми сребрну хаљину, Луно –
замолих – љубљени доћи ће...
Огрнута етарским велом,
после сам играла с ветром –
за награду ми даруј крила...
Онда сам реку потражила.
Дај ми на зајам своју песму, Реко –
љубљени спава усамљен, далеко...
љуљушкаћу га да нежно сни,
јер једно другом смо суђени...

ОСТРВО

Усамљени врх,
протегао се ка сунцу.

Шака земље,
бачена сред океана.
Светилиште,
у коме сам ја сама бог.

Ту сви путеви
почињу
и завршавају се
на обали.

А хоризонт је
затегнуто до пуцања
платно једрењака.

Миље од обале
светлуцају
топли рифови,
али мудри
и напаћени знају
колико може да те кошта
та разнобојна лепота.

Силно желим да прекорачим
хоризонт.

А душа ми је
застава
на тој обали...

АЛКАИД

Име звезде,
име брода,
име љубави,

рођена под звездама,
пропутовала сва мора,

оставила
звездани прах у нашим косама,
дах слане воде у нашим душама,

изгубљено острво
у огромном безобаљу,
где се враћамо
за гутљај лепоте
и нежност.

СТАНКА БОНЕВА

ЉУБАВНА ЛИРИКА

у једној песмарици
они су на суседним страницама

када затвориш књигу
стихови им се љубе

МУЗИКА

...с трубом у срцу,
с хорном зазиданом
у ушној шкољци,
с бубњевима под капцима,
с дирком пулса
умирем

нека гудала,
наслоњена у углу,
суше се

од суза виолине.

ТРЕНДАФИЛ ВАСИЛЕВ

ХЛЕБ И ВИНО

Булевар је бучан, шарен
а киша пада и не стаје,
идох у град – сам, изгубљен,
човек што сам на свету је.

Жена са једног од прозора -
ко лук пре но што стрелу пусти
осмехну ми се па ми каза:
„С хлебом и вином ти дођи ми!“

Ту лежај сто и столице,
прозор прекривен завесом.
После игре луде, голе,
запевасмо над дететом.

Булевар је бучан, шарен
осунчан сад је неба свод,
идемо а сад смо троје –
љубав, ми скупа, вера, род.

ЈАРЕ

Напасао је деда бело јаре.
А лагано је ступао већ,
С ужетом је узео да га веже,
да далеко неможе поћ.
Јаре је пасло,
расло.
Ка гори деду вуче.
Старац –
Од пута бео, за пут га болело,
како да одваја
ноге од земље.
Тако лако-полако
уже се тањило,
и одједном прекинуло.
Преврте се деда.

ЗАВЕТ

Уздигох главу... Била си до мене.
Сузе сам сакрио, у шасти ти остаде једна...
Ту свако тражи своје спасење –
помислих, да то се зна...
Пристигла си ме – смирен и сам богомољац,
продужисмо оба, где ходаше и древни врач –
на леђима сам носио своју бол
а и ти огрну њезин плашт.
Над нама два облака се загрлише громом,
окупа нас киша праведна и светла.
Дан се заврши са чистим оделом,
Одједном се над нама небо насмеја.
Са сваког врха котрљамо с радошћу надоле
окамењене – увреде, омразе, лажи.
Зашивају се ране, до кости огољене.
И све то мање на раменима тежи...
Идемо... У тајном и светом завету

ти ниси сама, ја нисам сам...
Ко нам у срце уђе кроз сузу,
тај остаје заувек тамо.

ДЕВОЈКА У ЦРКВИ

Сред богомољаца тихих – девојче бело...
Молитву шапће и пали свеће.
Дух му је скинуо то болесно тело
кроз куполу негде далеко креће.

Зар за такву судбину крива је сама –
место да греје дугу што зрачи,
сад је под трепавицама дугим тама
без радости за људе су те очи.

И мислим зашто то мноштво наше,
коме сам и ја брат, отац и син,
пре жели неком да чини лоше
а веома мало да га спаси.

И у то храму где се пева и плаче,
за кога да се молим... А час ће стићи,
када ћу се са зидом ја слити јаче
и до грешника на Страшном суду бићу.

ЦОНКА ХРИСТОВА

Сивоока луно, луно среброкоса,
мајко свих светова,
погледај ме...
Погледај ме, луно сивоока
и мудрим рукама додирни ме.
Данас си златна тачка,
коју је судбина поставила после свега,
названог мојим именом...
Погледај ме, погледај ме
ћутњо која се мења
и речима за љубав додирни ме.
Сутра ћеш бити отворена заграда,

М. С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

а после ње ће да крену
једва изречене жеље,
изрази чежње и моје љубави.
Оне ће лутати беспомоћне,
док их не затвориш у шаке смисла,
у два златна полумесеца...
Тада ће да се отшкрине срце
и провирићеш му кроз прозоре на крају.
Погледај ме, погледај ме,
сивоока интриганткињо,
поднадула од неспавања
и толико много уздаха.
Твој бљештави пут ме мами ка њему,
али обале ме љуљушкају у облачној постели.
Чуј ме, мајко, помиловала ми је душу длановима!
Пронађи га, луно, уместо мене назови га
и српом окоси снове му необухватне.

„WITH GEO ON THE REDOUTE” UNDER THE STARS III

Lyrical-poetical creativity of contemporary bulgarian poets Alexandr Milchev, Angel Angelov, Vesislava Savova, Vladimir Videnov, Vlado Ljubenov, Ganka Filipovska, Georgi Konstantinov, Zdravka Shejretova, Zinaida Chausheva, Ivan Hristov Rudin, Iliana Ilieva, Yordan Poromanski, Katya Marinova, Maya Mitova, Maria Panayotova, Milcho Kirilov Tsvetkov, Nikola Statkov, Orlin Milanov, Rajcho Rusev Rajsan, Ruzha Velcheva, Stanka Boneva, Trendafil Vasilev and Tsonka Christova, and cosmical motives in their verses were analyzed and considered.

Key words: Astronomy in Culture, Bulgarian Poetry